

Hoşgeldin

Üdvözlünk
Téged

Vít

lcome

Welkom

Witamy

Herz

Specifieke ondersteuningsbehoeften:
samen zoeken naar wat wél werkt.

LOWAN

ONDERSTEUNING ONDERWIJS NIEUWKOMERS

24 november 2025

**Specifieke ondersteuningsbehoeften:
samen zoeken naar wat wél werkt.**

Kristel Borghs
Ank Stekelenburg

In deze workshop

- Wettelijke verplichtingen
- Uitdagingen in het nieuwkomersonderwijs
- Stevige pedagogische basis, traumasensitief onderwijs en een passend aanbod
- AZC Prinsenbos: een casus
 - Wat lukt wel? Wat als het niet lukt?
- Uitwisselen (ervaring en kennis)
- Doorstroom (meerjarige ondersteuning)

Inspectie van onderwijs en ministerie van OCenW

Wet passend onderwijs (2014)

*Deze wet heeft als doel dat scholen in het funderend onderwijs op een zo efficiënt en effectief mogelijke manier passend onderwijs realiseren. De kern van de wet is **de zorgplicht voor passend onderwijs**. Scholen moeten deze zorgplicht vervullen voor alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Ze moeten ervoor zorgen dat deze leerlingen altijd een passende plek krijgen.*

[Verantwoordelijkheid van scholen in passend onderwijs | Passend onderwijs | Rijksoverheid.nl](#)

*Middelen van passend onderwijs mogen **niet worden gebruikt voor NT2**, tenzij de leerling **naast de taalachterstand ook een extra ondersteuningsbehoefte** heeft die de basisondersteuning overstijgt (bijvoorbeeld gedragsproblemen of leerstoornissen).*

[Middelen passend onderwijs zijn niet bestemd voor bestrijding taalachterstanden \(NT2\) | Samenwerkingsverbanden passend onderwijs | Inspectie van het onderwijs](#)

Meerjarige ondersteuning

Een doorgaande lijn voor leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften

Uitdagingen

- Diversiteit van de leerlingen
 - Eerste school of de achtste school
 - Kort op school
 - Uiteenlopende onderwijsbehoeften
- In- en uitstroom
- Zicht op ontwikkeling en doorgaande lijn

Omgevingsfactoren

Persoonlijke factoren

Werkvorm

In tweetallen

Welke leerling(en) met specifieke ondersteuningsbehoefte heb jij in gedachte?

Deel in tweetallen:

- Schets de casus in 1 minuut
- Waar loop je tegenaan? Wat werkt (niet)?
- Welke partijen rondom deze leerling zijn in beeld? Welke bijdrage leveren zij?

Uitdagingen én kansen

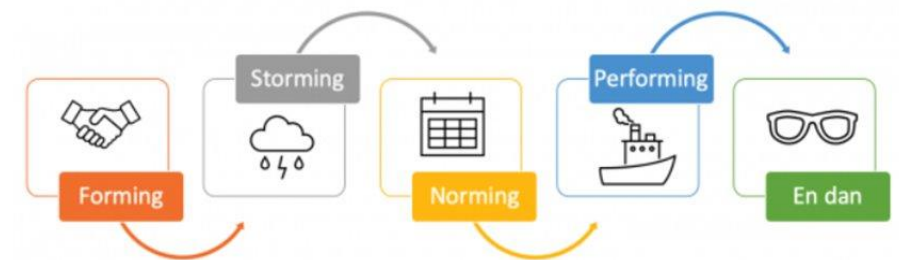

- Schoolniveau
- Samenwerking
 - Stakeholders
 - Sociale kaart

Stevige pedagogisch basis

- Relatie is de basis: veiligheid en vertrouwen
- School een veilige plek
- Duidelijkheid, routines en structuur
- Eigenaarschap en verantwoordelijkheid
- Samenwerken aan een positieve groep
- Reflectie en voorbeeldgedrag van de leerkracht
- Consistente aanpak binnen het team

Een goed pedagogische klimaat is essentieel voor leerprestaties en welzijn. onderwijsinspectie.nl

Traumasesensitief werken

Gedrag begrijpen en beïnvloeden (Anton Horeweg):

- Gedrag is contextueel
- De leerkracht is de sleutel: verandering begin bij de volwassene
- Positieve benadering
- Open communicatie
- Schoolbrede aanpak

Passend didactisch aanbod

- Sterke start: beginsituatie en doorstroomperspectief
- Aansluiten bij de onderwijsbehoeften
- Hoge realistische verwachtingen
- Doelen stellen en cyclisch werken
 - Overvragen, onderpresteren
 - Interventies

Onderwijsbehoeften nieuwkomersleerling 1-8

LOWAN-ontwikkellijnen en leerlijnen

Verschillende vakgebieden en ontwikkelgebieden

- Voorwaardelijke doelen
- Minimum doelen
- Streefdoelen
- Extra streefdoelen

KLEUTERS | MONDELINGE TAALVAARDIGHEID | 4/6 jaar

ONTWIKKELIJN
Mondelinge taalvaardigheid

Mondelinge taal, ook wel mondelinge taalvaardigheid, is te vinden in luisteren, spreken, en gesprekken voeren. (Bron: SLO)

Woordenschat is onlosmakelijk verbonden aan elk domein, hier wordt woordenschatontwikkeling onder mondelinge taal toegevoegd. De woordenschat is de voorraad woorden die je kent (je herkent), begrijpt of gebruikt. Deze kennis is opgeslagen in het brein.

Zonder kennis van woorden is het niet mogelijk te luisteren, te spreken of gesprekken te voeren. Echter speelt woordenschat ook een grote rol bij schriftelijke taal (lezen en schrijven). Zonder woordkennis is het bijvoorbeeld onmogelijk om een legisch verhaal te schrijven. Woordenschatontwikkeling is uitbreiding van kennis en is geleerd op alle momenten en onderwijssituaties en op alle leermomenten.

Beginsituatie bepalen
Go bij de kleuter na ...

- Is de kleuter bekend met luistersituaties in de mondelinge taal (zoals verhalen, instructies)?
- Maakt de kleuter verbaal of non-verbaal contact met andere leerlingen?
- Is de kleuter gewend om met een leerkracht of volwassene te spreken?

Hoe gebruik ik de ontwikkelij Mondelinge taalvaardigheid?

Bekijk de [schooltoel]woordenlijst voor nieuwkomerskleuters

De kleuter ...

Minimum doelen

- ... reageert non-verbaal
- ... reageert in eigen taal
- ... reageert in het Nederlands
- ... kan om hulp vragen d.m.v. het aanwijzen van een pictogram of het pakken van een voorwerp
- ... durft te spreken in de thuistaal en/of het Nederlands
- ... durft woorden na te zeggen
- ... reageert op eigen naam
- ... reageert non-verbaal op medeleerlingen

Minimum streven

OVERZICHT LEERDOELEN | MONDELINGE TAALVAARDIGHEID | 9/12 jaar - groep 5-8

LEERLIJN
Mondelinge taalvaardigheid

Mondelinge taal, ook wel mondelinge taalvaardigheid, is te vinden in luisteren, spreken, en gesprekken voeren. (Bron: SLO)

Woordenschat is onlosmakelijk verbonden aan elk domein, hier wordt woordenschatontwikkeling onder mondelinge taal toegevoegd. De woordenschat is de voorraad woorden die je kent (je herkent), begrijpt of gebruikt. Deze kennis is opgeslagen in het brein.

Zonder kennis van woorden is het niet mogelijk te luisteren, te spreken of gesprekken te voeren. Echter speelt woordenschat ook een grote rol bij schriftelijke taal (lezen en schrijven). Zonder woordkennis is het bijvoorbeeld onmogelijk om een legisch verhaal te schrijven. Woordenschatontwikkeling is uitbreiding van kennis en is geleerd op alle momenten en op alle leermomenten.

Beginsituatie bepalen
Go bij de leerling na ...

- Is de leerling bekend met luistersituaties in de mondelinge taal (zoals verhalen, instructies)?
- Maakt de leerling verbaal of non-verbaal contact met andere leerlingen?
- Is de leerling gewend om met een leerkracht of volwassene te spreken?

Hoe gebruik ik de leerlijn Mondelinge taalvaardigheid?

Let op: toewerken naar de referentieniveaus.

De leerling ...

Minimum doelen

- ... kan zijn aandacht richten bij het luisteren naar (binnen ondersteuning) concrete woorden en korte zinnen in het hoor en ho
- ... herkent prikken met visuele ondersteuning om woorden en korte zinnen te onderscheiden, te begrijpen en te heren
- ... kan de rol van luisteraar communicatief (d.w.z. gaat verstandig (non-verbale) interactie aan, maakt contact) vervullen in situaties waarin hij zich veilig voelt (zonder andere door het herkennen van situaties, woorden, in een kleine groep)
- ... kan de rol van spreker communicatief (d.w.z. gaat verstandig (non-verbale) vervullen, non-verbaal en/of verbaal in situaties waarin hij zich veilig voelt)

Minimum streven

Drie pijlers

Reflectiemoment

Pedagogische basis	Traumasensitief werken	Passend onderwijsaanbod
---------------------------	-----------------------------------	------------------------------------

Casus

Casus: Yousef, leerling Prinsenbos

Yousef:

- 9 jaar
 - asielzoeker uit Syrië
 - enig kind met moeder in Nederland
 - moeder is geschoold
 - Yousef heeft geen onderwijservaring
 - is sinds 2 maanden op school
-
- woont met moeder op het AZC Prinsenbos

Wat zien we op school?

- Technisch lezen: moeite met de klanken, hakken en plakken.
- Rekenen: tellen en sommen over het tiental lukt.
- Mondelinge taal: spreekt alleen in het Arabisch, Nederlandse taal pakt hij niet op.
- Samenwerken, samenspelen is lastig. Yousef heeft veel conflicten.

Yousefs gedrag is onrustig:

- vindt het lastig om op zijn stoel te zitten, op te letten, instructie gaat langs hem heen,
- zelfstandig verwerken lukt niet,
- stoort anderen, loopt en roept door de klas,
- last van veranderingen.

Yousef heeft twee ervaren leerkrachten: naar de ene luistert hij, tegen de ander is hij brutaal.

- Gaat met plezier naar school
- Sociaal
- Speelt graag met anderen
- Is behulpzaam: doet graag een klusje
- Houdt van spelletjes
- Kan goed tekenen

Moeder geeft aan dat Yousef slecht slaapt, slecht luistert en brutaal is.

Op het AZC zien we dat hij buiten speelt tot 's avonds laat. Voetbalt met grote jongens.

AZC-school Prinsenbos

Wat vraagt Yousef van ons?

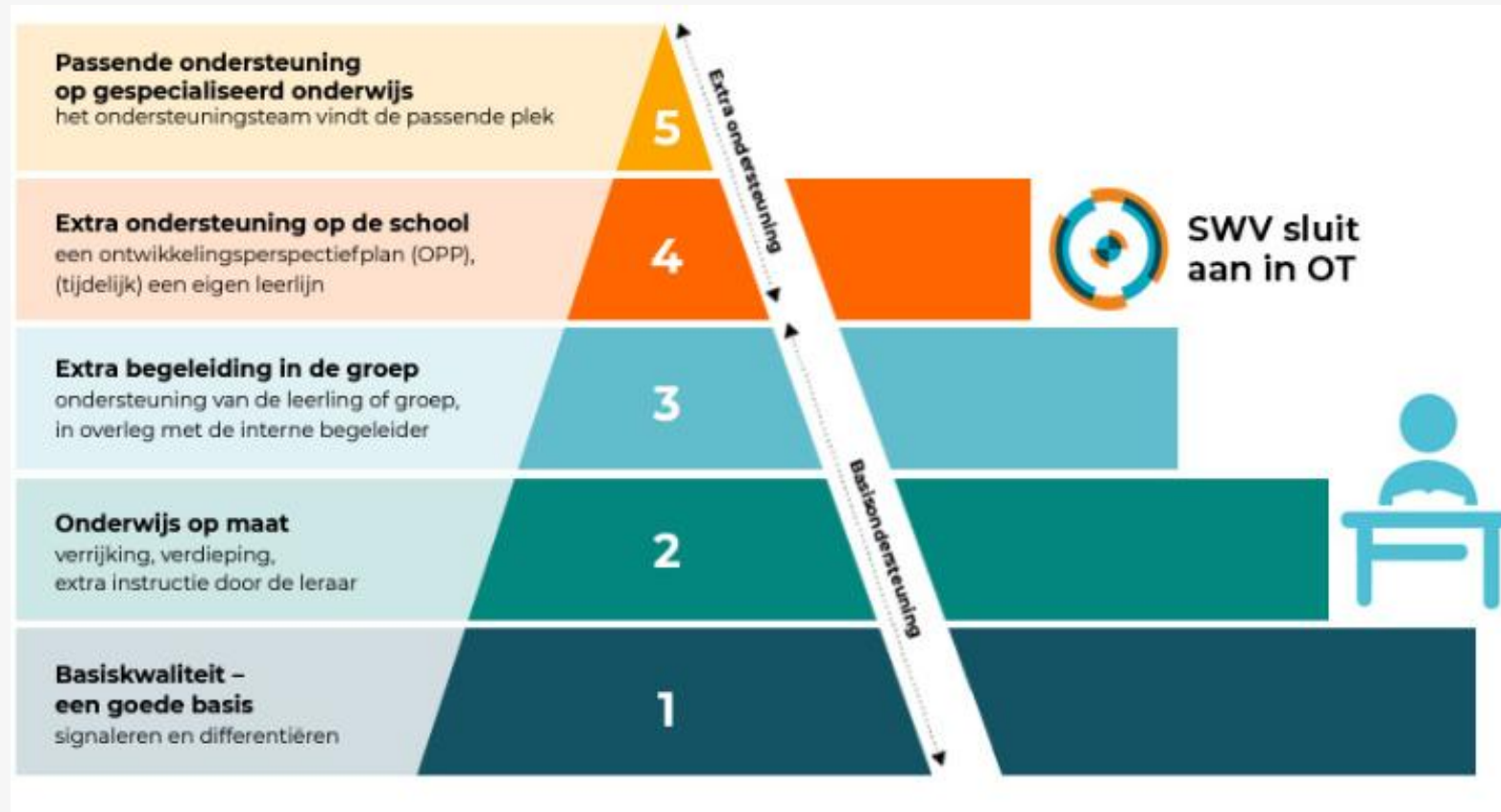
Een stevige basis én denken in kansen: wat kan wél?

- Schoolbeleid/ teamniveau: Sturen, Kwaliteit , Ambitie, zicht op ontwikkeling
- Groepsniveau
- Leerkrachtniveau

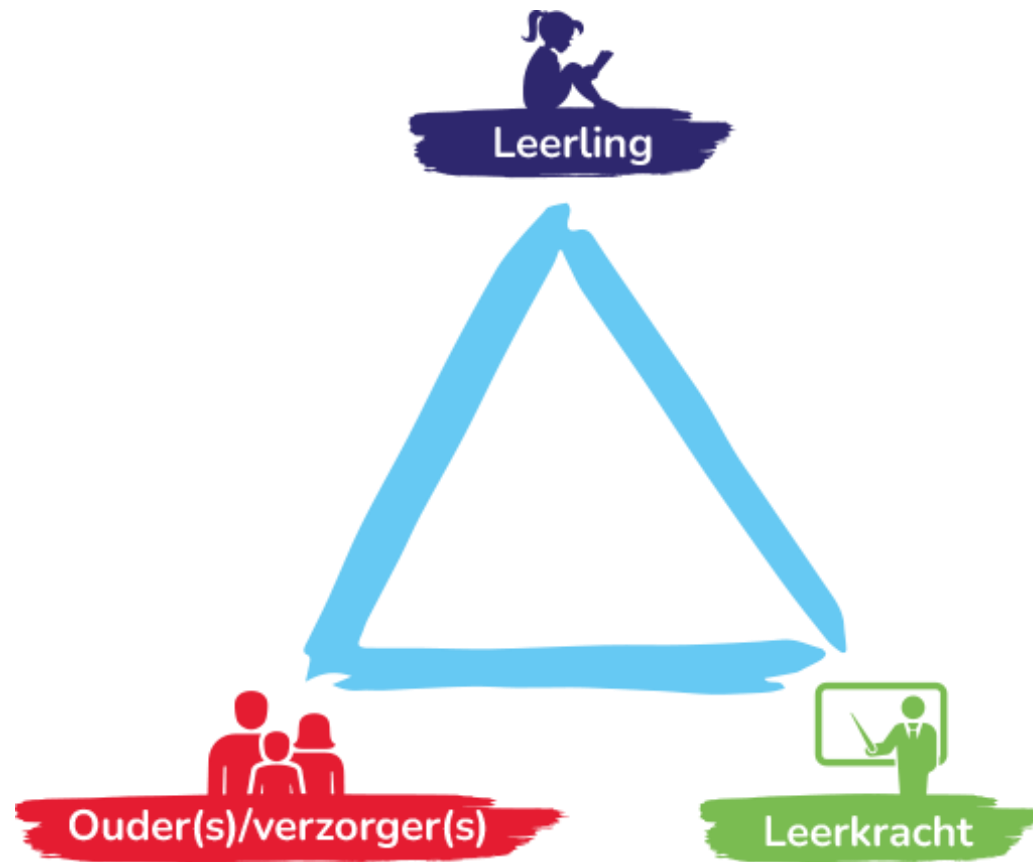
Vraagt om: flexibiliteit, doelen en keuzes, kind centraal, oog voor veiligheid

AZC Prinsenbos

De ondersteuningsroute van onze school

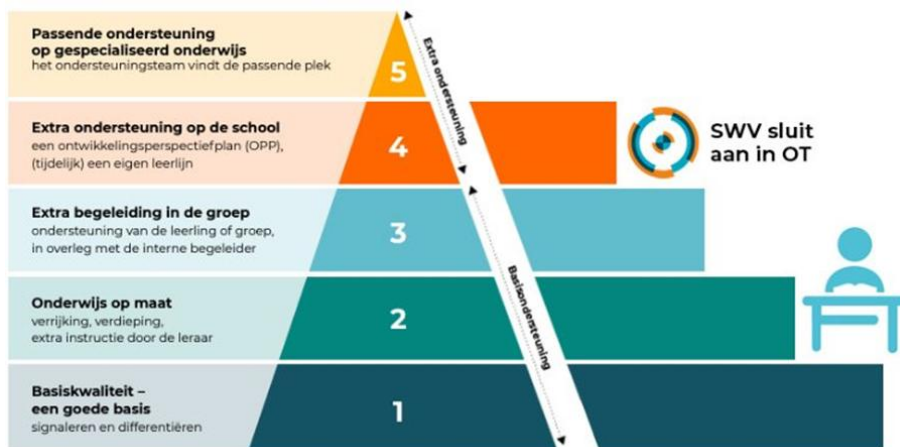

De driehoek

Yousef

Ondersteuningsroute

Opschalen van
ondersteuningsroute
(indien nodig): welke
partners?

- Interventies op leerling-, groepsniveau
- Intern begeleider en duo-collega's
- Interventies op schoolniveau

- Een compleet beeld van Yousef
- Gesprek moeder (en andere betrokkenen)

Yousef

Een compleet beeld vormen van Yousef:

- In de klas
- Buiten de groep
- Thuissituatie: moeder
- Omgeving buiten de school
- Externe partijen betrokken?

**Vraagt om: breed kijken, doelen voor ogen houden en denken in kansen:
wat kan wel? Waar kun je successen halen?**

Yousef

Afspraken en interventies, bijvoorbeeld:

- afstemming met moeder: ze is op de hoogte en kort wekelijks contactmoment
- ruimte voor ontdekken, spel en ontladen
- kortere werkmomenten
- zelfstandig werk wat zelfstandig is uit te voeren
- ondersteunen bij spel met anderen
- afspraken gedragsregels:
 - verwachtingen helder door picto's en taal
 - inoefenen
- bied tijdelijk ondersteuning van collega of groepsdoorbroken werken kansen?
- Ouderkamer voor moeder

Denken in kansen: wat kan wel? Waar kun je successen halen?

AZC Prinsenbos

Andere interventies

- Startersgroep aanbod
- Plusgroepje
- Extra aanbod taal
- Naschoolse (sport)activiteiten
- Stabilisatietraining
- SMW op school wekelijks
- Veilig Thuis op school (8 keer per jaar)
- Leerplicht regelmatig op school
- Pilot: thuishamer met psycholoog

Veiligheid leerling, andere leerlingen, leerkrachten

Yousef

Samenwerken: wie pakt welke rol?

Route: wie heeft regie?

Afspraken: versterken van de leerling

Werkvorm

De situatie op onze school

- Hebben jullie de (veranderende) leerlingpopulatie in beeld?
 - Passen jullie je beleid daarop aan?
- Staat het pedagogisch klimaat goed?
 - Is er aandacht voor groepsvorming?
- Is de ondersteuningsroute voor iedereen duidelijk?
 - Hoe zorgen jullie voor een doorgaande lijn voor leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften?
- Zijn er afspraken met stakeholders?
 - Betrekken jullie de bestuurder van jullie school?

Werkblad

De situatie op onze school :

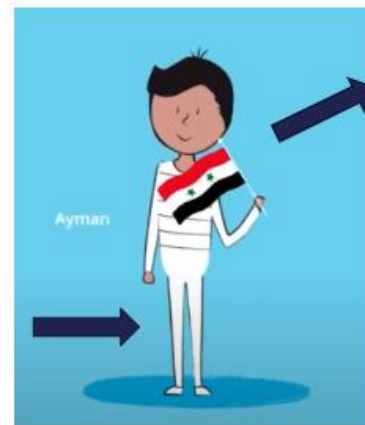
The diagram is a circular flowchart with eight questions arranged in a circle. Each question is in a dark blue rounded rectangle. To the right of each question is a white box with two radio buttons and the text 'Ja' and 'Heeft onze aandacht nodig'. Below each question is a horizontal line for a written response.

- 1. Hebben jullie de (veranderende) leerlingpopulatie in beeld?**
○ Ja
○ Heeft onze aandacht nodig
- 1a. Passen jullie je beleid daarop aan?**
○ Ja
○ Heeft onze aandacht nodig
- 2. Staat het pedagogisch klimaat goed?**
○ Ja
○ Heeft onze aandacht nodig
- 2a. Is er aandacht voor groepsvorming?**
○ Ja
○ Heeft onze aandacht nodig
- 3. Is de ondersteuningsroute voor iedereen duidelijk?**
○ Ja
○ Heeft onze aandacht nodig
- 3a. Hoe zorgen jullie voor een doorgaande lijn voor leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften?**
○ Ja
○ Heeft onze aandacht nodig
- 4. Zijn er afspraken met stakeholders?**
○ Ja
○ Heeft onze aandacht nodig
- 4a. Betrekken jullie de bestuurder van jullie school?**
○ Ja
○ Heeft onze aandacht nodig

Terugkoppeling

Wie wil inzichten delen?

Tip: Deel contactgegevens

Omgevingsfactoren

Persoonlijke factoren

Doel: succesvolle schoolloopbaan, doorgaande lijn, zicht op ontwikkeling, passende onderwijsplek

Doorstroom

Passende vervolgplek: meerjarige ondersteuning +

- Beleid, ondersteuningsroute en samenwerken
- Doorstroom: samenwerken, tijdig in gesprek, samen afwegen, neem ouders mee
- (Tijdelijke) specifieke ondersteuningsbehoefte
- Verhuizing: warme overdracht, doorgaande lijn (+specifieke ondersteuningsbehoefte)
- Wat kan wel? Denk buiten je kader

Bedankt voor jullie aandacht!

www.lowan.nl